

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA

**Fonaments de
Composició**

ÍNDEX

Introducció	3
Desenvolupament del currículum.....	4
Objectius:.....	4
Continguts	4
Metodologia	8
Seqüenciació.....	8
Avaluació.....	8
Criteris d'avaluació.....	9
Mínims exigibles	11
Procediment de recuperació durant el curs.....	11
Recuperació (proves extraordinàries)	11
Pèrdua d'avaluació contínua.....	12
Atenció a la diversitat.....	12
TIC i mesures de sensibilització.....	12
Pla de convivència.....	13

Introducció

En l'assignatura de Fonaments de Composició, segons s'indica en el Decret 158/2007 de 21 de setembre, del DOGV, s'integren les matèries d'Harmonia, Contrapunt i els principis bàsics de la Composició i Instrumentació.

Les matèries citades, que tradicionalment han estat separades en els estudis de música com assignatures independents, queden, com s'ha dit, fusionades en l'assignatura de Fonaments de Composició. No obstant això, aquesta unificació no pot realitzar-se de manera indiscriminada. Els coneixements adquirits prèviament per l'alumne li permetran desenvolupar determinades destreses d'escriptura, així com aprofundir en el coneixement dels principals elements i procediments del llenguatge musical i la seua relació amb les diferents tècniques compositives, amb l'objectiu d'iniciar-se en l'estudi de la composició i d'avançar cada vegada més en la comprensió de les obres musicals per a possibilitar la seua interpretació adequada. Per això, l'assignatura de Fonaments de Composició queda dissenyada, primordialment, per a aquells alumnes que desitgen orientar-se cap a la composició, la musicologia, la direcció o la pedagogia.

L'Harmonia i el Contrapunt són dues matèries que conviuen en el teixit musical, però cadascuna d'elles actua amb un mecanisme particular que és necessari conèixer per separat. En aquest sentit, la programació del curs estarà constituïda amb apartats propis (teòrics i pràctics) del Contrapunt i propis de l'Harmonia. Els exercicis específics de cadascuna d'aquestes matèries s'alternaran fins que els alumnes aconseguisquen el nivell de coneixements suficient per a fusionar aquests dos conceptes en el conjunt musical.

D'aquest criteri es dedueix la necessitat d'alternar teòricament i pràcticament els continguts d'aquest programa (alguns de caràcter contrapuntístic, i altres de caràcter harmònic), la qual cosa pressuposa que els diferents apartats previstos en els continguts d'aquesta programació no s'estudiaran necessàriament en l'ordre establert, sinó que aquest s'acomodarà amb flexibilitat per a simultaniejar coherentment l'estudi de les diferents matèries integrades en la nova assignatura.

La matèria pròpiament harmònica que s'estudie en aquesta assignatura optativa haurà de ser, lògicament, una continuació del programa establert en el tercer i quart curs per a l'assignatura d'Harmonia. Els coneixements sobre harmonia tonal tradicional

adquirits pels alumnes en l'assignatura d'Harmonia es desenvoluparan en l'aspecte pràctic més exhaustivament en l'assignatura de Fonaments de Composició. Encara que per a això, i a causa de la reducció d'un curs respecte a la llei anterior, els professors haurem de convertir-nos en una mena de mags per a intentar dur a terme els objectius i continguts previstos.

Desenvolupament del currículum

Objectius:

1. Conèixer els principals elements i procediments compositius de les diferents èpoques i autors, des del cant gregorià fins a l'actualitat.
2. Utilitzar els principals elements i processos compositius de les èpoques barroca, clàssica i romàntica.
3. Realitzar xicotetes obres lliures amb l'objectiu de desenvolupar la creativitat espontània.
4. Tocar en un instrument polifònic de manera esquemàtica els procediments compositius bàsics estudiats.
5. Tocar en un instrument polifònic els treballs realitzats.

Continguts

I. El gregorià

1. Modalitat gregoriana (només teoria).

II. Polifonia

1. Origen de la polifonia. Resum històric.

III. Pràctica del contrapunt simple a través de les espècies de Fux

1. Contrapunt a dues veus amb **cantus firmus** (C. F.) donat:
  - a) 1a espècie: C.F. i rodones.
  - b) 2a espècie: C.F. i blanques.
  - c) 3a espècie: C.F. i negres.

- d) 4a espècie: C.F. i síncopes.
  - e) 5a espècie: C.F. i florit.
2. Contrapunt a tres veus:
- a) 1a espècie: C.F. i rodones.
  - b) 2a espècie: C.F. rodones i blanques.
  - c) 3a espècie: C.F. rodones i negres.
  - d) 4a espècie: C.F. rodones i síncopes.
3. Mescla d'espècies a tres veus:
- a) C.F. blanques i negres.
  - b) C.F. negres i síncopes.
  - c) C.F. blanques i síncopes.
  - d) Contrapunt florit: C.F. i dues veus en florit.
4. Contrapunt a quatre veus:
- a) 1a espècie: C.F. i rodones.
  - b) 2a espècie: C.F. rodones i blanques.
  - c) 3a espècie: C.F. rodones i negres.
  - d) 4a espècie: C.F. rodones i síncopes.
5. Mescla d'espècies a quatre veus:
- a) C.F. rodones, blanques i negres.
  - b) C.F. rodones, negres i síncopes.
  - c) C.F. rodones, blanques i síncopes.
  - d) C.F. blanques, negres i síncopes.
  - e) Contrapunt florit: C.F. i tres veus en florit.
- IV. Contrapunt imitatiu
1. Tipus o espècies d'imitació: regular, irregular i rítmica.
2. Procediments imitatius:
- a) Imitació per moviment directe. Possibilitats.
  - b) Imitació per moviment contrari. Possibilitats.
  - c) Imitació per moviment retrògrad. Possibilitats.
  - d) Imitació per moviment contrari retrògrad. Possibilitats.
  - e) Imitació per augmentació. Possibilitats.
  - f) Imitació per disminució. Possibilitats.

3. Pràctica de la imitació a dues parts amb els procediments més importants citats.

V. El cànon (com a forma musical)

1. Concepte.
2. Cànon obert. Cànon tancat (només a dues veus).
3. Formes canòniques:
  - a) Cànon simple per moviment directe.
  - b) Cànon per moviment contrari.
  - c) Cànon per moviment retrògrad.
  - d) Cànon per moviment contrari retrògrad.
  - e) Cànon per augmentació.
  - f) Cànon per disminució.
  - g) Pràctica del cànon a dues parts amb els procediments citats.

VI. El coral

1. Elements de l'harmonització de corals.
2. Realització d'una sola frase.
3. Realització de dues o més frases.
4. El coral complet.

VII. Harmonitzacions a quatre veus

1. Exercicis vocals o instrumentals amb esquemes harmònics o contrapuntístics donats.
2. Exercicis amb esquemes formals predeterminats o lliures.

VIII. Contrapunt invertible

1. Contrapunt doble a l'8a, 10a i 12a.

IX. La invenció

1. Estudi del pla tonal de la invenció.
2. Estudi dels elements temàtics i expositius.
3. Estudi i pràctica de l'elaboració dels diversos divertiments i possibles pedals.

4. Composició d'inversions a dues veus.

X. La suite

1. Estudi analític-pràctic de les principals característiques de les peces més freqüents de la Suite barroca.

XI. La sonata

1. Estudi analític-pràctic de l'evolució històrica de la forma Sonata.

XII. El quartet instrumental (estudi pràctic)

1. Possibilitat tècnica.
2. Pràctica de l'escriptura per a quartets de corda.
3. Escriptura per a altres formacions de quartet.

XIII. La melodia acompanyada (estudi pràctic)

1. Acompanyament pianístic.
2. Recursos tècnics: acords compactes, acords dissolts, bateries, redoblaments, la nota pedal pianística, etc.

1. El baix d'Alberti.

XIV. La instrumentació

1. Els instruments de corda. Extensió i possibilitats tècniques.
2. Els instruments de vent. Extensió i possibilitats tècniques.
3. Els instruments de percussió:
  - a) De sons determinats.
  - b) De sons indeterminats.
4. L'orquestra: el seu origen i evolució.

Nota: Tots els exercicis s'escriuran pensant en la seua possible interpretació, per tant, s'ajustaran a la plantilla disponible per a aquesta interpretació. Durant el curs s'analitzaran obres relacionades amb els elements que s'utilitzen en l'aspecte pràctic: corals, preludis, invencions, fugues, etc.

Metodologia

Estarà basada en l'observació, la recollida de dades i l'elaboració de proves específiques. En aquest apartat, els professors utilitzaran o aplicaran els tractats que consideren adequats per a aconseguir els objectius comuns marcats. S'oferirà especial atenció a la contextualització cronològica del material harmònic que s'estudie.

Procediments didàctics:

- Classe explicativa teòrica per part del professor.
- Anàlisi, audicions i exercicis dels diferents elements compositius estudiats.
- Composicions pròpies sobre estructures lliures o predeterminades.
- Interpretació, per part dels alumnes, dels exercicis i obres compostes (sempre que siga possible i es donen les condicions adequades per a això).

Seqüenciació

1. **1a Avaluació:** temes I-II-III i IV
2. **2a Avaluació:** temes V-VI-VII-VIII i IX, a més dels corresponents a la primera avaluació.
3. **3a Avaluació:** temes X-XI-XII-XIII-XIV i XV, a més dels corresponents a la 1a i 2a avaluació.

Avaluació

L'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat serà contínua i integradora, encara que diferenciada, segons les diferents assignatures del currículum. El procés d'ensenyament i aprenentatge no estarà mai únicament en funció de l'avaluació, entesa d'una manera restringida com a sinònim d'examen. L'avaluació tindrà com a objectiu fonamental la recollida d'informació sistemàtica amb la finalitat d'orientar l'alumne sobre el seu progrés en el procés d'aprenentatge i el professor sobre les estratègies d'intervenció.

Serán objecte d'avaluació els tres tipus de continguts didàctics: conceptes, procediments i actituds. L'avaluació objectiva d'aquests últims es realitzarà prenent com a referència la següent relació d'actituds de l'alumne susceptibles de ser avaluades:

1. Participació activa en la classe i interès per les activitats proposades.
2. Realització de les tasques proposades i lliurament dels treballs en els terminis establerts.
3. Esforç per millorar el seu rendiment escolar.
4. Correcció en el tracte amb el professor i els companys.
5. Ordre i neteja en els treballs.
6. Assistència a classe de manera continuada i amb puntualitat.

Als alumnes, setmanalment, se'ls corregiran els exercicis pràctics de manera individual, així com també, col·lectivament, intervindran cadascun en l'exposició analítica de les obres i exercicis proposats a cada grup.

A més, trimestralment, i seguint el calendari oficial d'avaluacions proposat pel Centre, es realitzaran exercicis específics per a avaluar, en períodes més amplis, la progressió dels alumnes.

Els alumnes sabran amb antelació suficient la data i el lloc de realització de les proves, fins i tot posant-se prèviament tots d'acord. També se'ls informarà de la importància que té una prova en relació amb el procés global de l'aprenentatge, inculcant-los sempre, no obstant això, la idea que es tracta d'un aspecte més de l'avaluació i no d'una barrera.

L'assistència a classe és obligatòria i, per tant, els alumnes que acumulen huit o més faltes injustificades al llarg del curs, perdran el dret a l'avaluació contínua.

Criteris d'avaluació

1. Realitzar exercicis a partir de baixos xifrats, baixos sense xifrar i triples donats. Amb aquest criteri s'avalua el domini de l'alumne pel que fa a la mecànica dels elements estudiats, així com la capacitat per a utilitzar els diferents procediments harmònics.

2. Compondre exercicis breus a partir d'un esquema harmònic o procediment, donat o propi, pensant en un mitjà instrumental o vocal concret.
Aquest criteri d'avaluació permetrà valorar la capacitat de l'alumne per a crear xicotetes peces musicals, així com la seua habilitat per a aconseguir resultats coherents fent ús de l'elaboració temàtica.
3. Harmonitzar corals.
Amb aquest criteri es valorarà la capacitat de l'alumne tant per a realitzar una harmonització equilibrada com per a elaborar línies melòdiques interessants.
4. Escriure línies melòdiques en contrapunt a dues, tres, i quatre veus a una veu donada.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a crear línies melòdiques interessants i equilibrades, així com la destresa en la superposició d'aquestes.
5. Donat un fragment, de caràcter predominantment harmònic, completar-lo en el mateix estil, seguint un esquema formal predeterminat o lliure.
Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumne en la utilització dels recursos harmònics i formals.
6. Donat un fragment, de caràcter predominantment contrapuntístic, completar-lo en el mateix estil, seguint un esquema formal lliure o predeterminat.
Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumne en la utilització dels recursos contrapuntístics i formals.
7. Realitzar exercicis de contrapunt invertible a diferents intervals.
Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a crear línies melòdiques interessants la superposició de les quals resulte equilibrada des dels punts de vista harmònic i contrapuntístic, en qualsevol de les disposicions possibles.
8. Realitzar cànon per moviment directe, contrari, retrògrad, augmentació i disminució a dues o més veus.
Aquest criteri pretén avaluar l'assimilació per part de l'alumne de les tècniques d'imitació i el seu funcionament dins d'un context canònic.
9. Compondre xicotetes obres vocals o instrumentals (o fragments) en els estils estudiats.

Mitjançant aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a utilitzar, en un context estilístic determinat, els elements i procediments apresos, així com per a crear obres o fragments en els quals pugua apreciar-se el seu sentit de les proporcions formals.

10. Compondre xicotetes obres lliures.

Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat creativa de l'alumne. Igualment, podrà avaluar-se la capacitat per a traure conseqüències dels materials elegits i per a resoldre els problemes que pugua presentar el seu tractament.

Nota: Tots els exercicis s'escriuran pensant en la seua possible interpretació, per tant, s'ajustaran a una plantilla coral o instrumental determinada.

Mínims exigibles

- Compondre exercicis breus a partir d'un esquema harmònic o procediment, donat o propi, pensant en un mitjà instrumental o vocal concret.
- Escriure línies melòdiques en contrapunt de dues o tres veus a una veu donada.
- Donat un fragment, de caràcter predominantment contrapuntístic, completar-lo en el mateix estil, seguint un esquema formal lliure o predeterminat.
- Realitzar cànon per moviment directe a dues veus.
- Compondre xicotetes obres lliures.

Procediment de recuperació durant el curs

Es prestarà una atenció especial a aquells alumnes que tinguen pendent la recuperació d'aquesta assignatura.

Els alumnes repetidors podran realitzar proves pertinents per a promocionar, quan ho considere oportú el professor corresponent.

L'alumnat que no supere l'assignatura al juny, podrà recuperar-la mitjançant la realització de la prova extraordinària de juliol.

Recuperació (proves extraordinàries)

L'alumnat d'aquest curs podrà recuperar l'assignatura pendent mitjançant la realització de proves extraordinàries. Aquestes proves de recuperació consistiran en els següents exercicis:

1. Realitzar un exercici de contrapunt florit a tres veus. Es qualificarà sobre 10 punts i aquesta nota es valorarà amb el 60% de la nota final.
2. Escriure un fragment en forma de cànon a un començament proposat pel tribunal. Es valorarà amb el 40% de la nota final.

La convocatòria de les proves extraordinàries implica que els alumnes seran examinats pel departament corresponent, i no necessàriament pel professor que hagen tingut al llarg del curs acad

èmic. Serà necessari presentar el DNI per a realitzar aquestes proves.

Pèrdua d'avaluació contínua

L'assistència a classe és obligatòria i, per tant, els alumnes que acumulen huit o més faltes injustificades al llarg del curs, perdran el dret a l'avaluació contínua.

Els alumnes amb pèrdua de l'avaluació contínua hauran de realitzar proves similars a les de la recuperació mitjançant proves extraordinàries.

Atenció a la diversitat

En el cas que hi haja algun alumne amb necessitats específiques que requerisquen una atenció a la diversitat, es realitzaran les pertinents adaptacions curriculars.

TIC i mesures de sensibilització

Segons les característiques, condicions i recursos disponibles, s'incorporaran mesures per a difondre les bones pràctiques en l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació, així com mesures dirigides a la sensibilització, prevenció i erradicació de qualsevol tipus de violència i discriminació per causa d'intolerància, especialment referida a condicions de discapacitat, gènere, orientació i identitat sexual, ètnia o creences religioses.

Pla de convivència

Es respectaran i promouran els acords i continguts per a la convivència escolar adoptats en el pla de convivència i que quedaran reflectits en el reglament de règim intern del centre.

Castelló, 11 de setembre de 2024